

10. Obzor deyatelnosti Ministerstva narodnogo prosveshheniya i podvedomstvenny'x emu uchrezhdenij v 1862, 63 i 64 godax (s prilozheniyami). – SPb. : V tip. F. S. Sushhinskogo, 1865. – 331, 384 s.
11. Obozrenie prepodavaniya v Imperatorskom Novorossijskom universitete na vesennee polugodie 1888 goda. – Odessa : Tip. «Odesskogo vestnika», 1888. – 43 s.
12. Ob utverzhdenii i uvol'nenii professorov Novorossijskogo universiteta // RDIA v SPb. , f. 733, op. 150, spr. 735. – 207 ark.
13. O konkursax // DAOO, f. 45, op. 7, spr. 24. – 48 ark.
14. O privat-docentax Novorossijskogo universiteta Solonikio, Armfel'de // DAOO, f. 45, op. 7, spr. 41. – 62 ark.
15. O priyome v chislo privat-docentov Tochidlovskogo, Lignau i Elchaninova // DAOO, f. 45, op. 11, spr. 6. – 65 ark.
16. O professorax i privat-docentax Novorossijskogo universiteta // RDIA v SPb., f. 733, op. 201, spr. 333. – 38 ark.
17. Otchyoty' o zanyatiyax v vesennem polugodii 1902 i 1903 gg. privat-docenta N. S. Vasil'eva // DAOO, f. 45, op. 4, spr. 4222. – 9 ark.
18. Otchyot o sostoyanii i deyatelnosti Imperatorskogo Novorossijskogo universiteta za 1904–1908 godyi. Sostavil po porucheniyu Soveta universiteta Professor I. I. Kiyanicy'n. – Odessa : tip. «Texnik», 1909. – 373, 249 s.
19. Rikun I. E'. Nauchnaya i pedagogicheskaya deyatelnost' Veniamina Fyodorovicha Kagana / I. E'. Rikun // Matematika v vysshem obrazovanii. – 2014. – №12. – S. 121–138.

Отримано редакцією 25.09.2017 р.

УДК 378

Альона Петрівна Плугіна,

аспірантка кафедри педагогіки та психології початкової освіти
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка,
e-mail: alenaplugina@gmail.com

АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ МЕДІА-ОСВІТНІХ УМІНЬ

У статті представлено аналіз європейського та вітчизняного досвіду підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів медіа-освітніх умінь. Окремлено проблеми формування медіа-компетентності майбутніх учителів початкової школи; розглянуто особливості впровадження елементів медіа-освіти українськими та зарубіжними педагогами в навчально-виховний процес початкової школи. Наголошено на необхідності виховання культури сприйняття, розуміння, аналізу інформації, формування уявлення про механізми й наслідки її впливу в умовах надлишку інформації.

Ключові слова: медіа-освіта, медіа-грамотність, мультимедіа, інформація, медіа-компетентність, майбутні вчителі початкової школи.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та систем у сучасному світі нагально потребує цілеспрямованої підготовки особистості до вмілого і безпечного користування ними. Поступово в Україні впроваджується медіа-освіта на всіх освітніх рівнях, учителі мають готувати дітей до продуктивного освоєння навколишнього світу. Найважливіший чинник цього опанування – вміння грамотно та правильно працювати з інформацією. Важливість медіа-освіти в сучасному світі спричинена тим, що в умовах глобалізації та інформаційного суспільства мас-медіа відіграють вирішальну роль і плывають на наше сприйняття навколишнього світу.

Початок ХХІ століття характеризується безпрецедентним зростанням впливу масової комунікації на життя сучасного суспільства. Нині дедалі частіше воно отримує назву «століття глобального інформаційного суспільства». Це поняття відображає об'єктивну тенденцію нового етапу еволюційного розвитку цивілізації, пов'язаного з появою інформаційних та телекомунікаційних

технологій. Безсумнівно, інформаційні технології настільки глибоко проникли в життя сучасної людини, що виокремити їх із загального культурологічного і світоглядного контекстів навіть не є можливим, але разом з тим збільшується не тільки позитивний, а й негативний вплив медійної інформації на аудиторію [1, с. 5].

Сучасний світ навіть уявити неможливо без засобів мас-медіа: телебачення, преси, радіо, Інтернету чи друкованих джерел. Нині жодна сім'я не може обійтися без телевізора, телефона, ноутбука, супутникового чи кабельного телебачення. Школярі та студенти багато часу витрачають на перегляд фільмів чи прослуховування музики, годинами не виходять з Інтернету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою вивчення медіа-освіти займалися вчені Л. Бебих [2], О. Баранов, Є. Бондаренко, І. Вайсфельд, М. Жалдак, Л. Зазнобіна [3], І. Левшина, О. Нечай, С. Пензін, Ю. Рабінович, О. Співаковський, А. Спічкін, К. Тихомирова, Ю. Усов, А. Федоров [1], А. Шариков та ін.

Різноманітні аспекти застосування медіа-освітніх технологій у навчальному процесі вивчали в науково-педагогічних дослідженнях як зарубіжні, так і вітчизняні вчені (К. Ворсноп, А. Харт, Р. Бакулєв, М. Мойсєєва, А. Онкович [4], В. Андрієвська [5]).

Вивчення психологічних аспектів формування готовності особистості до інноваційної діяльності відображено в дослідженнях особливостей ставлення людини до нововведень (Б. Сазонов, В. Дудченко, В. Юрченко, Т. Шукаєва), характеристик цільових орієнтацій учасників інноваційного процесу (М. Лапін, Ю. Карпова, А. Іскандаров), ролі та місця творчості в інноваційній діяльності (О. Дусавицький, В. Моляко, Б. Твісс).

У педагогічній літературі значна увага приділяється питанням теорії і практики медіа-освіти, зокрема досліджуються:

– *історія медіа-освіти в різних країнах* (В. Колесніченко, Л. Мастерман, А. Новикова, В. Робак, І. Чемерис та ін.);

– *концепції, моделі та методи медіа-освіти* (О. Баришполец, Д. Бекінгем, І. Жилавська, Л. Зазнобіна, Л. Мастерман, Г. Онкович, С. Пензін, А. Федоров, Е. Харт, О. Шариков та ін.);

– *медіа-освіта в професійній підготовці майбутніх педагогів* (Ю. Казаков, Н. Рижих, О. Шипнягова, Н. Шубенко та ін.).

Накопичено значний досвід *підготовки фахівців із застосуванням*

– *інноваційних технологій* (І. Богданова, І. Дичківська, О. Іваницький, О. Кіяшко, В. Монахов, В. Олексенко та ін.);

– *інформаційних технологій* (М. Жалдак, Г. Козлакова, Т. Кристопчук, Ю. Машбиц, Л. Петльована, О. Подзигун та ін.);

– *технологій медіа-освіти* (І. Жилавська, Л. Іванова, Н. Кириллова, І. Фатєєва, І. Хижняк, І. Челишева та ін.) [2, с. 207].

Однак низка теоретико-методичних аспектів застосування медіа-освітніх технологій ще не отримала належного розгляду. Особливо це стосується підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування елементарних медіа-освітніх умінь у молодших школярів.

Формулювання мети статті. У межах статті проаналізувати європейський та вітчизняний досвід підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів медіа-освітніх умінь; окреслити проблеми формування медіа-компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Для успішної життєдіяльності сучасна людина не може стояти осторонь інформаційних потоків. Головна складність полягає не в тому, щоб отримати ту чи іншу інформацію, а в тому, щоб правильно визначити, яка саме інформація потрібна. Величезний її надлишок призводить до того, що людина ризикує «потонути» в інформаційному морі. На жаль, численна кількість нинішніх медіа не перевіряє достовірність даних, що оприлюднюються, нормою вважається використання маніпулятивних технологій.

Особливе значення має грамотна робота з інформацією, коли мова йде про дітей або підлітків. Вони ще не мають життєвого досвіду аналізувати інформаційні потоки, а схильні сліпо наслідувати привабливі образи, що пропагуються медіа.

Вважається, що термін «медіа-освіта» вперше був ужитий у 1973 році на спільному засіданні сектору інформації ЮНЕСКО та Міжнародної ради з кіно та телебачення [2, с. 26]. Також існує твердження, що найпершу навчальну програму з медіа-освіти розробив канадський учений М. Маклюєн у 1959 році. Активне застосування медіа-освіти в навчально-виховному процесі розпочалося в 60-х роках ХХ століття в Канаді, Німеччині, Великій Британії, США та Франції.

Завданням медіа-освіти того часу було сформувати інформаційну культуру особистості та підготувати її до життя в інформаційному суспільстві.

У формалізації концепції медіа-освіти дослідники виділяють чотири стадії:

- перша стадія – Грюнвальдська декларація, прийнята у 1982 році, де йшлося про зростаючу роль, вплив та значення мас-медіа як елемента культури сучасного світу, підкреслювалося значення формування медіа-грамотності;
- друга стадія – проведення Тулузької конференції у 1990 році, де широко обговорювалося питання застосування термінів «медіа-освіта» та «медіа-грамотність», що сприяло систематизації та точнішому визначенню галузі;
- третя стадія – проведення Віденської конференції в 1999 році, де було запропоновано новий погляд на медіа-освіту в контексті технологічних досягнень і нової ери комунікації;
- четверта стадія – проведення семінару ЮНЕСКО в Севільї в 2002 році, де було адаптовано визначення цієї галузі, прийняте на Віденській конференції. Акцентувалася потреба активно просувати програми в таких напрямках: дослідження; навчання (тренінги); співпраця між школами, ЗМІ, неурядовим сектором і державними установами; консолідація та просування громадського сектору та його співпраці із засобами масової інформації [6, с. 11–12].

На думку британського дослідника Л. Мастермана, центральною та об'єднувальною концепцією медіа-освіти є репрезентація, тобто медіа не відображають дійсність, лише представляють її. Медіа-освіта, в першу чергу, як дослідницький процес базується на ключових концепціях, що є аналітичними інструментами. Ці концепції охоплюють: означення, асоціацію, жанр, відбір, невербальну комунікацію, мову медіа, природність та реальність, аудиторію, конструкцію, медіа-сприйняття, репрезентацію, ідеологію, риторику. Дотримуючись ідей британського вченого Л. Мастермана, українські вчені тісно пов'язують медіа-освіту та розвиток критичного мислення [7, с. 28].

Л. Мастерман виділив та обґрунтував такі причини актуальності та пріоритетності медіа-освіти в сучасному світі:

1. високий рівень споживання мас-медіа та насиченість сучасного суспільства засобами масової інформації;
2. ідеологічна важливість медіа та їх вплив на свідомість аудиторії;
3. швидке зростання кількості медійної інформації, посилення механізмів її управління та поширення;
4. інтенсивність проникнення медіа в головні демократичні процеси;
5. підвищення значущості візуальної комунікації та інформації в різноманітних галузях;
6. необхідність навчання школярів та студентів з орієнтуванням на відповідність сучасним вимогам;
7. національні та міжнародні процеси приватизації інформації, що пришвидшуються.

Розвиток ідей використання медіа в навчання знайшов продовження в педагогіці ряду країн у 1950-х – 1960-х роках, що пов'язували з виникненням та розвитком телебачення. У Великобританії, Франції, Канаді і США педагоги звернули увагу на необхідність аналізу позитивних та негативних ефектів нових медіа-засобів, пропонувалося використовувати в навчально-виховному процесі кращі зразки кінематографу і критично оцінювати продукти масової культури. Навчання на основі кінематографу та телебачення здійснювалося педагогами-ентузіастами, однак у Франції та Канаді в 1960-х роках було прийнято рішення про необхідність підготовки майбутніх учителів аудіовізуального навчання.

Термін «мультимедіа» ввів М. Маклюен, він уперше визначив таку закономірність: тип суспільства певною мірою визначається панівним типом комунікації, а людське сприйняття – швидкістю передавання інформації.

Дослідниця В. Імбер підкреслює, що реалізація технологій мультимедіа в навчанні нерозривно пов'язана з використанням засобів телекомунікації на рівні синтезу комп'ютерних мереж і засобів телефонного, телевізійного та супутникового зв'язку.

За А. Федоровим [1, с. 33–38], мультимедіа в буквальному перекладі означає «множинні засоби передавання даних». На сьогодні не існує єдиної концепції, а також термінології медіа, існує певна змішаність та невизначеність. Дослідники пропонують свої варіанти трактувань понять «медіа-освіта», «медіа-грамотність», «медіа-культура». Термінологія медіа-освіти досить добре була узагальнена А. Федоровим.

У межах нашої статті розглянемо історичний аспект становлення і розвитку медіа-освіти в

Україні. Медіа-освітні заняття в Україні в радянський період мали періодичний та факультативний характер і залежали від ентузіазму педагогів. Проводилися вони в основному на матеріалах преси та кіномистецтва, домінували естетичний і практичний підходи.

Так, як зазначає А. Федоров [13, с. 52–71], у **60-х – 80 роках ХХ століття** найбільш активною була київська група українських кінопедагогів (О. Мусієнко, В. Сіліна, Л. Чашко та інші). Крім факультативів та гуртків (естетичний підхід), кіно-, фото-, відеостудій, самодіяльних журналів та газет (практичний підхід), медіа-освіта розвивалася і в інтегрованому варіанті – в рамках таких дисциплін: історія, література, українська та іноземні мови.

У **1970-х – 1980-х роках** удосконалення медіа-освітніх технологій було зумовлено розвитком комп'ютерних технологій, що забезпечували можливість поєднання різних видів медіа та їх одночасного застосування в єдиному продукті – мультимедіа.

За Г. Кедрович [8, с. 83–88], мультимедіа формувалося в двох площинах: до 1980-х років не фігурує, тоді головним носієм інформації (медіа) було телебачення; після 1980-х років назва «мультимедіа» зазнала змін, коли використовували назву «аудіо-відео-комп'ютер» для найменування пристрою, що застосовується для запису на дисках.

У **90-х роках ХХ століття** у Києві вийшов «Український педагогічний словник», згідно з яким медіа-освіта – напрям у педагогіці, що виступає за вивчення школярами і студентами закономірностей масової комунікації (телебачення, преса, радіо, кіно тощо). До основних *завдань медіа-освіти* дослідники зараховують: підготовку нового покоління до життя в сучасних інформаційних умовах; до сприйняття різноманітної інформації; навчання особистості розуміти її, усвідомлювати наслідки впливу на психіку, опанування засобів спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних пристроїв.

Ключовим моментом у розвитку засобів медіа-освітніх технологій наприкінці 1990-х – початку 2000-х років стало значне поширення і вдосконалення електронних медіа. У результаті виникнення цифрових медіа-засобів більш доступним стало створення користувачами власних медіа-продуктів та їх масове поширення. На думку В. Мантуленко, використання електронних медіа-засобів у освіті становить основу для формування інформаційних технологій навчання, на основі яких можна створювати нові, більш ефективні способи передавання та засвоєння знань.

Е. Чубарук подає класифікацію інформаційних технологій навчання, а саме: гіпертекстову технологію (електронні посібники), демонстраційні та контролювальні (тестові), програмування, розміщення в глобальній (локальній) мережі освітніх інформаційних (тематичних) веб-сайтів навчальних закладів.

Для нашого дослідження важливим поняттям є «медіа-культура». Дослідниця Н. Коновалова наголошує, що студенти вищого навчального закладу повинні нею володіти. Медіа-культуру потрібно розуміти як діалоговий спосіб взаємодії з інформаційним суспільством, що містить ціннісний, технологічний та особистісно-творчий компоненти і приводить до розвитку суб'єктів взаємодії. Медіа-культура студентів ВНЗ, на думку Н. Коновалової, поєднує загальну та професійну медіа-культури [12, с. 8–9].

Нова сторінка в розвитку медіа-освіти розпочалася з 2000 років. У зазначений період у Львівському національному університеті було створено Інститут екології масової інформації під керівництвом Б. Потятинника, який налагодив співпрацю з американськими медіа-освітніми асоціаціями і почав працювати над розробленням нових підходів у сфері медіа-педагогіки.

У *вересні 2002 року* Б. Потятинник та Н. Габор [9] організували та успішно провели міжнародну науково-практичну конференцію «Медіа-освіта як частина освіти громадянина». Згідно зі своєю назвою, Інститут певною мірою зробив ставку на розвиток захисних підходів, що обґрунтовувалися негативним впливом медіа. Б. Потятинник трактує медіа-освіту як науково-освітню сферу діяльності, що ставить перед собою мету допомогти особистості у формуванні психологічного захисту від маніпуляції або експлуатації з боку мас-медіа та розвивати інформаційну культуру.

Аналіз матеріалів інтернет-сайту Інституту, а також численних конференцій та круглих столів, проведених під його егідою, дозволив дійти висновку, що на зазначених заходах розглядали і медіа-освітні концепції (семіотична, культурологічна, соціокультурна тощо), значну увагу приділяли не тільки теорії медіа, а й проблемам медійного насильства та наслідкам його впливу на неповнолітню аудиторію.

У *2007 році* зусиллями доктора педагогічних наук, професора Г. Онковича [6, с. 29–31] про себе заявив також і київський гурт медіа-педагогів. Учена зазначає, що не варто обмежувати

аудиторію медіа-освіти тільки учнями. Вона наголошує: медіа-грамотність потрібна і дорослим. Крім того, Г. Онкович звертає увагу і на необхідність самостійної медіа-освіти, висуває ідеї медіа-дидактики.

У цей період завідувачем лабораторії психології масової комунікації та медіа-освіти Інституту соціальної та політичної психології Академії педагогічних наук України Л. Найдоною [10, с. 162–168] була розроблена модель медіа-культури, що складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків:

- I блок – «реакція» (пошук інформації, її читання/сканування, ідентифікація/розпізнавання медіа-текстів),
- II блок – «актуалізація» (асиміляція, інтеграція нових знань, пов'язаних з медіа),
- III блок – «генерація» (інкубація, творча конвертація, трансформація медійних знань і умінь),
- IV блок – «використання» (передавання інформації, інноваційна діяльність, дослідження в галузі медіа).

У вітчизняній практиці також накопичений певний досвід у дослідженні медіа-освітніх технологій. Нині розробляються такі напрями:

- використання мультимедіа в навчанні;
- створення електронних підручників;
- використання ресурсів Інтернету в освітніх цілях;
- формування медіа-культури.

Значущою подією стало затвердження Президією Національної академії педагогічних наук України у 2010 році Концепції впровадження медіа-освіти. Прийняття цього документа стало значним кроком у сфері вітчизняної освіти. Уперше потребу в медіа-освіті було винесено на державний рівень.

Медіа-освіта пов'язана з різноманітними видами медіа (друкованими, графічними, візуальними, звуковими тощо) і технологіями. Медіа-освіта має надати можливість людям зрозуміти, як саме масову комунікацію використовують у соціумі, навчитися використовувати засоби медіа під час комунікації з іншими людьми, забезпечує знання того, як аналізувати, осмислювати та створювати медіа-тексти; визначати джерела медіа-текстів та контекст; інтерпретувати медіа-тексти; добирати відповідні медіа для створення та поширення власних медіа-текстів; отримання можливості вільного доступу до медіа-засобів як для сприйняття, так і для репродукування [7, с. 4].

Результатом медіа-освіти має стати підвищення рівня медіа-грамотності аудиторії. Медіа-грамотність – багатовимірне поняття, що потребує перспектив, заснованих на розвиненій структурі знань. Теоретично збільшувати ступінь медіа-грамотності можна протягом усього життя людини, сприймаючи, інтерпретуючи та аналізуючи пізнавальну, емоційну, естетичну і етичну медіа-інформацію. Медіа-грамотність може допомогти людині дати відповіді в контексті історично обмежених значень, доступних їй та її сприйманню. Ця якість дає людині розуміння того, як медіа-тексти, що є частиною щоденного життя, допомагають пізнанню світу в різних соціальних варіаціях.

Потрібно вміння знаходити баланс між різними шляхами досягнення медіа-грамотності. Використання тільки практичних вправ може призвести до невдачі. Мета медіа-освіти не повинна фокусуватися тільки на навчанні школярів/студентів (чи дорослої людини) читати і вилучати потрібну інформацію з медіа-текстів або давати їм можливість створювати власні медіа-тексти.

Медіа-грамотність відображає вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіа-засобів, свідомо сприймати і правильно тлумачити інформацію, відокремлювати реальність від її віртуального імітування, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіа-джерелами. Бути медіа-грамотним – означає володіти інформацією і критичним розумінням природи, техніки і впливу мас-медіа, водночас маючи навички самостійного створення медіа-продукції [11, с. 429–430].

Дуже важливим є особистісний аспект медіа-освіти з огляду на те, що залучення особистих проблем поряд із соціальними впливає із можливості об'єднання особистих та суспільних інтересів. Безпосередня мета медіа-грамотності полягає в розширенні поняття «грамотність», актуалізації здатності сприймати, аналізувати, оцінювати та контактувати з різноманітними медіа-текстами.

Поштовхом для розвитку медіа-освіти став «Стандарт медіа-освіти, інтегрованої в гуманітарні та природничі дисципліни початкової, загальної і середньої загальної освіти» Л. С. Зазнобіної [3, с. 72–78]. Цілі медіа-освіти було сформульовано в зазначеному документі. Вони передбачали:

- навчання сприймання і перероблення інформації, що передається каналами ЗМІ;

- розвиток критичного мислення, вміння розуміти прихований зміст того чи іншого повідомлення, протистояти маніпулюванню свідомістю індивіда з боку ЗМІ;
- залучення позашкільної інформації до контексту загальної базової освіти, системи предметних галузей знань та вмінь, що формуються;
- формування вміння знаходити, приймати та передавати необхідну інформацію, у тому числі з використанням різного технічного інструментарію (модеми, комп'ютери, факси тощо).

Педагоги та дослідники різних країн світу підкреслюють особливу потребу в медіа-освіті. На їх переконання, медіа-грамотний педагог повинен:

- стимулювати та заохочувати студентів ставити обґрунтовані проблемні питання, що стосуються медіа;
- у навчально-виховному процесі застосовувати дослідницьку методику, за якої студенти зможуть самостійно знаходити інформацію, щоб відповісти на запитання, застосовувати отримані знання в нових галузях;
- допомагати студентам розвивати здатність використовувати різноманітність первинних джерел інформації, щоб дослідити певні проблеми й зробити висновки;
- підтримувати відкриті обговорення різноманітних питань, де немає категоричних відповідей;
- заохочувати студентів міркувати над власними медійними дослідженнями та діяти на основі власного рішення;
- організовувати проведення дискусій, де студенти будуть учитися слухати інших, висловлювати власні думки, наприклад, стосовно медіа-технології.

На сьогодні всі медіа-засоби класифікують як традиційні та нові. До традиційних, як стверджує Г. Бакулев, належить друкована продукція, періодичні видання, радіо, звукозапис, кінематограф та телебачення. До електронних (нових) належать відео, мобільні телефони, CD, DVD, комп'ютер та Інтернет. У центрі уваги дослідників перебувають різні медіа-засоби, основною характеристикою яких є мультимедійний характер. С. Риженко в якості основного технічного засобу мультимедіа виділяє комп'ютер, обладнаний необхідним програмним забезпеченням і проектором.

Спроби класифікувати засоби медіа-освітніх технологій здійснювали різні вчені, зокрема В. Андрієвська, О. Бондаренко, В. Лапинський, В. Мантуленко й інші. Найбільш універсальною, на наш погляд, є класифікація В. Андрієвської, яка виділяє такі основні види мультимедіа: апаратні й програмні засоби. Вона розрізняє основні й спеціальні апаратні засоби. До основних засобів належать комп'ютер, мультимедіа-монітор тощо. До спеціальних – пристрої CD-ROM, TV-тюнери, графічні акселератори, звукові плати, акустичні системи.

Мультимедійними додатками навчального призначення В. Андрієвська вважає мультимедіа-презентацію, слайдшоу, електронний звіт, мультимедіа-повідь, електронний журнал, віртуальний тур, мультимедіа-видання; flash-, навчальні ігри, мультимедіа-тренажери та ресурси Internet [5]. Однією із найважливіших умов застосування медіа-освітніх технологій є їх доступність.

Висновки та перспективи подальших розвідок із напрямку. Таким чином, аналіз європейського та вітчизняного досвіду підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування в учнів медіа-освітніх умінь засвідчив, що сучасний світ, у тому числі й навчально-виховний процес, неможливо уявити без засобів мас-медіа. Визначними подіями в розвитку медіа-освіти стало спільне засідання сектору інформації ЮНЕСКО та Міжнародної ради з кіно та телебачення, затвердження Концепції впровадження медіа-освіти, «Стандарт медіа-освіти, інтегрованої в гуманітарні та природничі дисципліни початкової, загальної і середньої загальної освіти» Л. С. Зазнобіної [3].

До основних понять медіа-освіти можна віднести «медіа-грамотність», «медіа-компетентність», «медіа-культуру», «мультимедіа». Сьогодні потужною якістю кожного фахівця в професійно-педагогічній діяльності є медіа-компетентність, здатна зробити навчально-виховний процес більш продуктивним та цікавим, а ресурси мультимедіа стануть допоміжним засобом під час самостійної підготовки. Медіа-освіта (медіа-грамотність) наряду з педагогікою повинна дати майбутнім учителям початкової школи знання та практичні вміння, які стануть підґрунтям для їхньої успішної професійної самореалізації.

Тож перед майбутніми вчителями початкової школи стоїть важливе завдання – навчити учнів початкових класів правильно сприймати медіа-тексти, тобто досягти основної мети: засобами медіа-освіти сформувати медіа-грамотність. Адже саме система освіти має давати необхідні знання про інформаційне середовище та медіа, формувати світогляд, інформаційну культуру, засновану на

розумінні визначальної ролі інформації та медіа в житті сучасної людини.

До перспективних напрямів досліджень вважаємо за доцільне віднести визначення теоретичних засад, змісту, методів, форм і засобів формування медіа-компетентності майбутніх учителів початкової школи у навчально-виховному процесі ВНЗ.

Список використаних джерел та літератури

1. Федоров А. В. Медиаобразование в США, Канаде и Великобритании / А. В. Федоров, А. А. Новикова, В. Л. Колесниченко, И. А. Каруна. – Таганрог : Изд-во Кучма, 2007. – 256 с.
2. Бебих В. В. Интегривання медіа-освітніх технологій у процес формування іншомовних комунікативних умінь / В. В. Бебих. – *Young Scientist*. – № 2 (17), 2015. – С. 207–209.
3. Зазнобина Л. С. Стандарт медиаобразования, интегрированного в гуманитарные и естественно-научные дисциплины начального общего и среднего общего образования // *Медиаобразование* / под ред. Л. С. Зазнобиной. – М. : Изд-во Москов. ин-та пов. квалификации работников образования, 1996. – С. 72–78.
4. Онкович Г. В. Засоби масової комунікації у термінологічному просторі медіа-освіти / Г. В. Онкович // *Дивослово*, 2007. – № 5. – С. 29–31.
5. Андрієвська В. М. Мультимедійні технології у початковій ланці освіти [Електронний ресурс] / В. М. Андрієвська, Н. В. Олефіренко // *Інформаційні технології і засоби навчання*. – 2010. – № 2 (16). – Режим доступу: <http://www.ime.edu.ua.net/em.html>. – Дата звернення: 19.09.2017.
6. Бабій Р. О. Аналіз підходів до визначення понять «медіа-освіта», «медіа-грамотність», «медіа-педагогіка» / Р. О. Бабій // *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. – 2013. – № 1(7). – С. 11–14.
7. Иванов В. Ф. Медіа-освіта і медіа-грамотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді / В. Ф. Иванов, Т. В. Иванова // *Медіа-освіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив* : збірник статей методологічного семінару (3 квітня 2013 року). – К., 2013. – 741 с.
8. Кедрович Г. Оцінка дидактичної придатності вибраних мультимедійних програм / Г. Кедрович // *Педагогіка і психологія професійної освіти*. – 2000. – № 2. – С. 83–88.
9. Медіа-атака / [сост. Б. Потятинник], [ред. Н. Габор]. – Львів : Інститут екології масової інформації, Медіа-центр «Нова журналістика», 2002. – 56 с.
10. Найдюнова Л. А. Перспективи розвитку медіа-освіти в контексті болонського процесу: процесуальна модель медіа-культури [Електронний ресурс] / Л. А. Найдюнова // *Болонський процес і вища освіта в Україні та Європі: проблеми й перспективи*. – К., 2007. – С. 162–168. – Режим доступу: mediaeducation/default.asp?ob_no=30060. – Дата звернення: 20.08.2017.
11. Осадчий В. В. Анализ проблемы профессиональной подготовки медиаграмотных учителей информатики в Украине / В. В. Осадчий, И. Н. Наумук // *Educational Technology & Society*. – 2015. – 2(18). – С. 428–440.
12. Коновалова Н. А. Развитие медиакультуры студентов педагогического вуза : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Н. А. Коновалова. – Вологда, 2004. – 25 с.
13. Федоров А. В. Медиаобразование в России и Украине: сравнительный анализ современного этапа развития (1992–2008) / А. В. Федоров // *Дистанционное и виртуальное обучение*. – 2009. – № 9. – С. 52–71.

Алена Петровна Плугина,
аспирантка кафедри педагогіки і
методики начального образования
Глуховського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженко,
e-mail: alenaplugina@gmail.com

АНАЛИЗ ЕВРОПЕЙСКОГО И ОТЕЧЕСТВЕННОГО ОПЫТА ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ К ФОРМИРОВАНИЮ У УЧАЩИХСЯ МЕДИА- ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УМЕНИЙ

В статье представлен анализ европейского и отечественного опыта подготовки будущих учителей начальной школы к формированию у учащихся медиа-образовательных умений. Обозначены проблемы формирования медиа-компетентности будущих учителей начальной школы; рассмотрены особенности внедрения элементов медиа-образования украинскими и зарубежными педагогами в учебно-воспитательный процесс начальной школы. Отмечается необходимость воспитания культуры

восприятия, понимания, анализа информации, формирование представления о механизмах и последствиях ее влияния в условиях избытка информации.

Ключевые слова: медиа-образование, медиа-грамотность, мультимедиа, информация, медиа-компетентность, будущие учителя начальной школы.

Alyona Pluhina,
a postgraduate student of Primary Education
Pedagogy and Methods Department
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv
National Pedagogical University
e-mail: alenaplugin@gmail.com

ANALYSIS OF THE EUROPEAN AND NATIONAL EXPERIENCE OF TRAINING INTENDING PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR FORMING PUPILS' MEDIA-EDUCATIONAL SKILLS

Introduction. *The rapid development of information and communication technologies in modern world urgently needs a purposeful preparing of a personality to skillful and safe using them. Gradually, media education is being implemented in Ukraine at all educational levels; teachers have to prepare children for productive studying the surrounding world. The most important factor of this mastery is the ability to work with information competently and correctly. The importance of media education in the modern world is due to the fact that in the conditions of globalization and the information society, mass media play an important role and influence our perception of the world around us.*

The modern world cannot even be imagined without mass media: television, the press, radio, the Internet or printed sources. Schoolchildren and students spend a lot of time watching movies or listening to music, not leaving the Internet for hours.

Purpose. *The aim of the article is to analyze the European and national experience of training intending teachers of primary school for forming the pupils' media educational skill; to outline the problems of forming media competence of intending primary school teachers.*

Methods. *Theoretical methods.*

Results. *The term «media education» is believed to have been used for the first time in 1973 at a joint session of the UNESCO Information Sector and the International Council on Cinema and Television. There is also the assertion that the very first educational program (curriculum) in media education was developed by M. McLuhan (Canadian scientist) in 1959. The active use of media education in the educational process began in the 1960s in Canada, Germany, the United Kingdom, the United States and France. The task of media education at that time was to form an informational culture of a personality and prepare him / her for life in the information society.*

Media education classes in Ukraine during the Soviet period were periodic and optional and depended on the enthusiasm of teachers. They were conducted mainly on materials of the press and cinema; aesthetic and practical approaches dominated.

As A. Fedorov notes, in the 60-80 years of the 20th century the Kyiv group of Ukrainian cinema educators (O. Musienko, V. Silin, L. Chashko and others) was the most active. In addition to electives, circles (aesthetic approach) and cinema, photo, video studios, amateur journals and newspapers (practical approach), media education has developed in an integrated variant in the following subjects: history, literature, Ukrainian and foreign languages.

A new page in the development of media education began in 1999. At that time, at Lviv National University, the Institute of Mass Media Ecology under the direction of B. Potiatynnik was established. He organized the cooperation with American media-educational associations and began working on developing new approaches in the sphere of media pedagogy.

In national practice, there has also been some experience during studying media education technologies. Nowadays the following areas are being developed: the use of multimedia in education; creation of electronic textbooks; use of Internet resources for educational purposes; forming media culture.

A significant event was the approval of the Media Education Implementation Concept by the Pedagogical Sciences National Academy Presidium of Ukraine in 2010. The adoption of this document has become a significant step in the field of national education. For the first time, the necessity of media education was put to the state level.

The result of media education should be to increase the level of people's media literacy. It can help a person to answer the questions in the context of historically limited meanings available to her / him and her / his perception. It gives people an understanding of how media texts that are a part of everyday life help to recognize the world in a variety of social variations.

Originality. *It is to outline the problem of forming the media competence of intending primary school teachers; studying the peculiarities of introducing media education elements by Ukrainian and foreign teachers into the educational process of primary school.*

Conclusion. *Today, a powerful component of each specialist in educational and professional activities is media competence, which will make the educational process more productive and interesting, and multimedia resources will become an auxiliary means during self-training.*

Media education (media literacy) along with pedagogy should provide knowledge and practical skills for the young generation, which will be the basis for their successful socialization in the environment.

So, intending primary school teachers have an important task – to teach the young generation, to get acquainted with the laws and features of media resources, to understand media texts correctly, that is, to achieve the main aim of media education – to form media competence.

We believe it is expedient to include theoretical foundations, content, methods, means and forms of media competence formation of intending primary school teachers to perspective directions of researches in this sphere.

Key words: *media education, media literacy, multimedia, information, media competence, intending primary school teachers.*

References

1. Fedorov A. V. Medy`aobrazovany`e v SShA, Kanade y` Vely`kobry`tany`y` / A. V. Fedorov, A. A. Novy`kova, V. L. Kolesny`chenko, Y`. A. Karuna. – Taganrog : Y`zd-vo Kuchma, 2007. – 256 c.
2. Beby`x V. V. Integruvannya media-osvitnix tehnologij u proces formuvannya inshomovny`x komunikaty`vny`x umin` / V. V. Beby`x. – Young Scientist. – # 2 (17), 2015. – S. 207–209.
3. Zaznoby`na L. S. Standart medy`aobrazovany`ya, y`ntegry`rovannogo v gumany`tarnye y` estestvenno-nauchny`e dy`scy`ply`ny nachal`nogo obshhego y` srednego obshhego obrazovany`ya // Medy`aobrazovany`e / pod red. L. S. Zaznoby`noj. – M. : Y`zd-vo Moskov. y`n-ta pov. kvaly`fy`kacy`y` rabotny`kov obrazovany`ya, 1996. – S. 72–78.
4. Onkovy`ch G. V. Zasoby` masovoyi komunikaciyi u terminologichnomu prostori media-osvity` / G. V. Onkovy`ch // Dy`voslovo, 2007. – № 5. – S. 29–31.
5. Andriyevs`ka V. M. Mul`ty`medijni tehnologiyi u pochatkovij lanci osvity` [Elektronny`j resurs] / V. M. Andriyevs`ka, N. V. Olefirenko // Informacijni tehnologiyi i zasoby` navchannya. – 2010. – # 2 (16). – Rezhy`m dostupu: <http://www.ime.edu.ua.net/em.html>. – Data zvernennya: 19.09.2017.
6. Babij R. O. Analiz pidxodiv do vy`znachennya ponyat` «media-osvita», «media-gramotnist`», «media-pedagogika» / R. O. Babij // Zbirny`k naukovy`x pracz` Xmel`ny`cz`kogo insty`tutu social`ny`x tehnologij Univerisy`tetu «Ukrayina». – 2013. – № 1(7). – S. 11–14.
7. Ivanov V. F. Media-osvita i media-gramotnist` yak aktual`ni tendenciyi vy`xovannya suchasnoyi molodi / V. F. Ivanov , T. V. Ivanova // Media-osvita v Ukrayini: naukova refleksiya vy`kly`kiv, prakty`k, perspekty`v : zbirny`k statej metodologichnogo seminaru (3 kvitnya 2013 roku). – K., 2013. – 741 s.
8. Kyedrovich G. Ocinka dy`dakty`chnoyi pry`datnosti vy`brany`x mul`ty`medijny`x program / G. Kyedrovych // Pedagogika i psy`xologiya profesijnoyi osvity`. – 2000. – # 2. – S. 83–88.
9. Media-ataka / [sost. B. Potyaty`nny`k], [red. N. Gabor]. – L`viv : Insty`tut ekologiyi masovoyi informacziyi, Media-centr «Nova zhurnalisty`ka», 2002. – 56 s.
10. Najd`onova L. A. Perspekty`vy` rozvy`tku media-osvity` v konteksti bolons`kogo procesu: procesual`na model` media-kul`tury` [Elektronny`j resurs] / L. A. Najd`onova // Bolons`ky`j proces i vy`shha osvita v Ukrayini ta Yevropi: problemy` j perspekty`vy`. – K., 2007. – S. 162–168. – Rezhy`m dostupu: mediaeducation/default.asp?ob_no=30060. – Data zvernennya: 20.08.2017.
11. Osadchy`j V. V. Analiz` problemy` professy`onal`noj podgotovky` medy`agramotny`x uchy`telej y`nformaty`ky` v Ukray`ne / V. V. Osadchy`j, Y`. N. Naumuk // Educational Technology & Society. – 2015. – 2(18). – S. 428–440.
12. Konovalova N. A. Razvy`ty`e medy`akul`tury` studentov pedagogy`cheskogo vuza : avtoref. dy`s. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / N. A. Konovalova. – Vologda, 2004. – 25 s.
13. Fedorov A. V. Medy`aobrazovany`e v Rossy`y` y` Ukray`ne: sravny`tel`nyj analy`z sovremennoho etapa razvy`ty`ya (1992–2008) / A. V. Fedorov // Dy`stancy`onnoe y` vy`rtual`noe obuchenye. – 2009. – № 9. – S. 52–71.

Отримано редакцією 09.10.2017 р.